

### Deel III. De exegese van het Bijbelboek Spreuken.

#### Hoofdstuk 20b. De exegese van Spreuken 1:8-19.

##### Vermijd slechte vrienden.

MET DIT VEERTIENDE VERS SLUIT SALOMO HET GEDEELTE AF WAARIN HIJ DE VERLEIDING VAN DE zoon door de bende gangsters tekent. Sommige vertalingen geven dat ook aan. Onze tekst is hun laatste oproep. Salomo gebruikt hier dezelfde stijlfiguren als in de vorige drie verzen.

*Spreuken 1:14. Gij zult uw lot midden onder ons werpen; wij zullen allen een buidel hebben.*

##### Citaten vanuit deze studie.

IN DEZE STUDIE HEB IK DIT VERS EEN ENKELE KEER GECITEERD. IK VERWIJS DAARBIJ NAAR PAG. 58 van deze studie, o.a. het chiasme. Zo nodig kom ik er later op terug.

##### Verwijsteksten bij de Kanttekeningen.

UIT HET GEHEEL VAN DE KANTTEKENINGEN BIJ DE STATENVERTALING VERWIJST SLECHTS ÉÉN BIJbelplaats naar Spreuken 1:14.

Spreuken 16:33. *'Het lot wordt in den schoot geworpen; maar het gehele beleid daarvan is van den HEERE.'*

Uit deze geciteerde tekst blijkt wel dat bij alle kans- of hazardspelen niet het toeval regeert maar de HEERE alleen. Dat had voor de gangsters van onze tekst en voor de zoon die ze willen verleiden tot waarschuwing moeten zijn. Het is een gegeven dat christenen aan dergelijke spelen niet dienen deel te nemen, vooral niet wanneer er daarmee (veel) geld te winnen valt. Geld waarvoor je niet hebt gewerkt en dat je in de schoot geworpen wordt, moet je verantwoorden voor God. Want wat heb je ermee gedaan? Zie verder bij Uitleg en Toepassing.

##### Vertalingen en tekstgetuigen.

IK HEB DE VOLGENDE VERTALINGEN GERAADPLEEGD ZO NODIG MET TRANSCRIPTIE. VAN VERTALINGEN kan men veel leren voor de exegese.

Biblia Hebraica	גִּזְרָלְךָ תַפִּיל בְּתוֹכֵנוּ כִּי־ס אֶחָד יְהִי לְכֻלָּנוּ:
Transcriptie	Gw <sup>oor</sup> aa e k <sup>aa</sup> tappiyl betw <sup>oo</sup> k <sup>ee</sup> nw <sup>oe</sup> kiys 'èch <sup>aad</sup> y'h <sup>ey</sup> èh l <sup>ek</sup> oe l aa <sup>nw</sup> oe:
Werkvertaling	Uw lot zult gij werpen in ons midden (met ons delen); één beurs zal er voor ons allen zijn (wij zullen allen één beurs hebben).
Septuaginta	τὸν δὲ σὸν κλῆρον βάλε ἐν ἡμῖν κοινὸν δὲ βαλλάντιον κτησώμεθα πάντες καὶ μαρσίπιον ἓν γενηθήτω ἡμῖν
Transcriptie	Ton de son klèron bale en hèmin koinon de ballantion ktèsoometha pantes kai marsippion hen genèthètoo hèmin
Vertaling	Werp nu uw lot in ons aller midden (in onze gemeenschappelijke pot); laten wij allen een beurs verkrijgen; en één kleine zak moet voor ons worden!
Vulgata	sortem mitte nobiscum marsupium unum sit omnium nostrum
Vertaling	Werp het lot met ons (in ons midden); laat één beurs (buidel) van ons allen zijn.
Franse vert.	Tu tireras ton lot avec nous car il n'y aura qu'une bourse pour nous tous!»
Vertaling	Gij zult uw lot met ons trekken, want er zal slechts één beurs voor ons allen zijn!"
Duitse vert.	wage es mit uns; es soll unser aller ein Beutel sein:
Vertaling	Waag het met ons; er moet voor ons allen één buidel zijn:
Engelse KJV	Cast in thy lot among us; let us all have one purse:
Vertaling	Werp uw lot onder ons; laat ons allen één beurs hebben:
American SV	Thou shalt cast thy lot among us; We will all have one purse:
Vertaling	Gij zult uw lot onder ons werpen; wij zullen allen één beurs hebben:
Geneva Bible	Cast in thy lot among vs: we will all haue one purse:

Vertaling	Werp uw lot onder ons; wij zullen allen één beurs hebben:
Statenvertaling	Gij zult uw lot midden onder ons werpen; wij zullen allen één buidel hebben.
Herziene SV	Je zult je lot in ons midden werpen, wij zullen allen <i>tezamen</i> één buidel hebben
Nieuwe Vert.	Gij zult met ons uw aandeel krijgen, één buidel zal er zijn voor ons allen -
Leidse vertaling	Gij zult met ons uw aandeel krijgen, samen zullen wij een buidel hebben--
Nw. Bijbelvert.	Kom, sluit je bij ons aan, wij zullen alles delen'.
Het Boek	Reken maar dat jij je deel krijgt, want de buit is voor ons allemaal."
Naardense BV	Laat je lot maar vallen in ons midden,- één buidel zal u zijn voor ons allen!
Willibrord vert.	Loop maar met ons mee: wij hebben één beurs met ons allen!'

Bij deze vertalingen heb ik de volgende opmerkingen:

1. Wat de Hebreeuwse Masoretische tekst in Biblia Hebraica betreft zijn er over het tekstkritisch apparaat en tekstvarianten geen bijzonderheden. Voor de exegese mogen we van deze tekst uitgaan.
2. De Septuaginta geeft het verbum (werkwoord), dat begrepen is in תפיל ((een imperfectum tweede persoon masculinum (mannelijk) singularis (enkelvoud) in de hifilvorm)), weer als een imperativus (gebiedende wijs) in de aoristusvorm. Daar heeft het Hebreeuws een andere vorm voor.  
Dit geldt ook voor het verbum, dat begrepen is in יהיה (een imperfectum derde persoon masculinum singularis in de qalvorm); de Septuaginta heeft dit weergegeven in een bepaalde tijd van het werkwoord ((coniunctivus (aantonende wijs) aoristus medii eerste persoon pluralis (meervoud)) dat het Hebreeuws niet kent.  
Bovendien is de zin in de Septuaginta veel uitgebreider dan de Hebreeuwse tekst en voegt deze er een bepaalde verklaring bij.
3. De Vulgata geeft het Hebreeuwse imperfectum met een imperativus weer net als de Septuaginta. Dit maakt de Vulgata ook in het vervolg door het gebruik van het woord "sit" (een coniunctivus in het Latijn) verder duidelijk. De conclusie is gewettigd dat de Vulgata de Septuaginta heeft gevolgd meer dan Biblia Hebraica.
4. De Franse vertaling geeft in haar weergave een verklaring waarom de misdadigers de zoon aanraden een lootje te trekken, omdat er slechts één beurs voor allen is. De Biblia Hebraica geeft zo'n verklaring niet. Deze geeft slechts het feit weer.
5. De Duitse vertaling heeft ook een imperativus in plaats van een imperfectum. Natuurlijk is "het lot werpen" ook onzeker, maar dat is "wagen" ook. Ik kan me niet voorstellen dat de misdadigers, die Salomo aan het woord laat, hun handelwijze een waagstuk hebben gevonden.
6. De drie Engelse Vertalingen (King James Version, American Standard Version en Geneva Bible) geven het Hebreeuwse imperfectum als een imperativus weer behalve American Standard Version; voor de rest volgen de Vertalingen Biblia Hebraica getrouw.
7. Van de acht door mij geraadpleegde Nederlandse Vertalingen geven de Statenvertaling, Herziene Statenvertaling, Nieuwe Vertaling, Leidse Vertaling, Naardense Bijbelvertaling en Willibrordvertaling Biblia Hebraica vrij zorgvuldig weer.
  - a. Wel heb ik daarbij de volgende opmerkingen: De Herziene Statenvertaling geeft bij de weergave: "wij zullen allen *tezamen* één buidel hebben" meer een exegese dan een vertaling, ook al staat het woord "*tezamen*" schuin gedrukt als aanduiding dat dit er in de Hebreeuwse tekst niet bij staat.
  - b. De Nieuwe Vertaling heeft het Hebreeuwse woord voor "lot" niet letterlijk weergegeven maar met "aandeel".
  - c. Het vorige geldt ook voor de Leidse Vertaling. Bovendien geeft deze Vertaling met "samen zullen wij één buidel hebben" de Hebreeuwse tekst, die een enkelvoud heeft, met een meervoud weer. Dit laatste geldt ook de Willibrordvertaling.
  - d. De Nieuwe Bijbelvertaling geeft net als andere vertalingen (zie bovenstaande) een imperativus weer, terwijl de Hebreeuwse tekst een imperfectum heeft. Ook

ontbreekt in deze weergave het Hebreeuwse woord voor “buidel” of “beurs”. Het is derhalve vrij vertaald, meer naar het hedendaagse taalbegrip zonder dat aangegeven is dat dit geen letterlijke weergave is van de tekst.

- e. Het Boek geeft een parafrase zonder zich aan de Hebreeuwse tekst te storen.
  - f. Net als de Nieuwe Bijbelvertaling geeft de Willibrordvertaling ook een imperativus in plaats van het Hebreeuwse imperfectum. Ook geeft deze vertaling net als de Septuaginta, de Vulgata en andere vertalingen een meervoud in plaats van een enkelvoud zoals Biblia Hebraica.
8. Resumerend komt het erop neer dat van de vertalingen die ik geraadpleegd heb weinig zijn die de Biblia Hebraica correct hebben weergegeven; ook al zijn de verschillen niet schrikbarend. Wel is het zaak voor een juiste exegese hierop te letten!

### Woordstudie vanuit het Hebreeuws.

WE KOMEN NU TOT DE FILOLOGISCHE STUDIE VAN DE DIVERSE HEBREEUWSE WOORDEN EN HUN betekenis in verband van Spreuken.

גִּוְרָלָהּ

De eerste consonant is ג, gimel. In het midden van deze consonant is het schriftteken van Dagesj lene om een harde uitspraak aan te geven. Het accentteken onder deze consonant is dhi om een bijklemtone aan te geven. De tweede consonant is ו, waw. Het vocaalteken boven deze consonant is Cholem, een oo-klank. De derde consonant is ר, resj. Het vocaalteken onder deze consonant is Qameets, een aa-klank. Het samenvoegend accentteken onder deze consonant is Munah. De vierde consonant is ל, lamed. Het schriftteken onder deze consonant is Sjewa mobile. De vijfde consonant is כ, slot-kaf. Het vocaalteken in deze consonant is Qameets, een aa-klank. De transcriptie van dit woord is: gw<sup>oo</sup>r<sup>aa</sup>l<sup>ee</sup>k<sup>aa</sup>.

De Hebreeuwse vorm van dit woord is substantivum (zelfstandig naamwoord) masculinum (mannelijk) singularis (enkelvoud) in de status constructus met suffix (achtervoegsel) tweede persoon masculinum singularis. De vorm van de status constructus betekent dat dit woord hoort bij de zoon, tot wie deze gangsters hun verleidende uitnodiging richten. De betekenis is “uw lot”. Deze vorm komt alleen hier voor.

Het woord גִּוְרָלָהּ, dat 77 maal in het Oude Testament voorkomt, heeft vele betekenissen en wordt op verschillende manieren gebruikt: 1. het werpen van het lot ter beslissing van vragen; 2. Het werpen van het lot om personen aan te wijzen die dienst moeten doen of bestraft moeten worden; 3. Het lot werpen bij de verdeling van het land; 4. het lot werpen voor de verkiezing van priesters, zangers of musici; 5. Het lot werpen om in Jeruzalem te wonen; 6. Het lot voor het kiezen van hout ten behoeve van het altaar; 7. Het bepalen wie op zal gaan; 8. Het bepalen welke kleren van iemand die gestorven is je mag nemen. 9. Het bepalen van schuldige personen (zie Jona 1:7, ‘*en het lot viel op Jona*’); 10. Het bepalen welke slaven je mag nemen; 11. Het bepalen of je mag plunderen; 12. Het bepalen van een gunstige dag; 13. Het bepalen welk deel je mag nemen van de buit.

תִּפִּיל

De eerste consonant is ת, tau. In het midden van deze consonant is het schriftteken van Dagesj lene om een harde uitspraak aan te geven. Het vocaalteken onder deze consonant is Patach, een a-klank. De tweede consonant is פ, pe. Omdat dit woord een bepaalde werkwoordsvorm is, duidt de Dagesj forte in het midden van deze consonant erop dat er door elisie, uitstoting of contractie een consonant, namelijk ה, he, is weggefallen. Het vocaalteken onder deze consonant is Chireq, een i-klank. De derde consonant is י, yod. Het samenvoegend accentteken onder deze consonant is Munah. De vierde consonant is ל, lamed. De transcriptie van dit woord is: t<sup>a</sup>pp<sup>i</sup>yl.

De Hebreeuwse vorm van dit woord is verbum (werkwoord) in de hifilvorm imperfectum (een bepaalde tijd van het verbum die men kan vertalen zowel “jij doet” als “jij zult doen”) tweede persoon masculinum singularis. De stam van dit verbum is נִפַּל, en de betekenis in deze vorm is “doen vallen”, “laten vallen”. Samen met het voorgaande woord is de betekenis “het lot werpen” en ook wel “met ons delen”. Ook betekent het woord: in de handen van iemand laten vallen; iemand

neerwerpen; in slaap vallen (zie Spreuken 19:15; van luiheid); neervellen (zie Spreuken 7:26; van een hoer die een ander neervelt). De stam komt in de hifilvorm 61x voor in het Oude Testament. Met de geciteerde plaatsen uit het Bijbelboek Spreuken komt deze stam met derivaten 16x voor in dit Bijbelboek: zie ook Spreuken 11:5, 14, 28; 13:17; 17:20; 22:14; 24:16-17; 26:27; 28:10, 14, 18; 29:16 *'de rechtvaardigen zullen hun val'* (namelijk van de goddelozen) *'aanzien'*.

Uit bovengenoemde plaatsen is duidelijk dat in het Bijbelboek Spreuken het woord נבל dikwijls negatief geduid wordt. Dat geldt voor een goddeloze (Spreuken 11:5), een volk zonder wijze raad (Spreuken 11:14), die vertrouwt op zijn rijkdom (Spreuken 11:28), een goddeloze bode (Spreuken 13:17), die verkeerd is van tong (Spreuken 17:20), op wie de HEERE vergramd is (Spreuken 22:14), die een kuil graaft voor een ander (Spreuken 26:27), die de oprechte doet dwalen op een kwade weg (Spreuken 28:10), die zich verkeerd gedraagt in twee wegen (Spreuken 28:18) en die zijn hart verhardt (Spreuken 28:14). Maar laten de rechtvaardigen zich niet verblijden wanneer ze de goddelozen zien vallen (Spreuken 24:16-17; 29:16).

### בתוכנו

De eerste consonant is ב, beth. In het midden van deze consonant is het schriftteken van Dagesj lene gevoegd om een harde uitspraak te verduidelijken. Tevens is het schriftteken van Sjewa mobile om een toonloze <sup>e</sup> aan te geven. De tweede consonant is ת, tau. De derde consonant is ו, waw. Het vocaalteken boven deze consonant is Cholem, een oo-klank. De vierde consonant is כ, kaf. Het vocaalteken onder deze consonant is Tsere, een ee-klank. Het accentteken tussen deze en de volgende consonant is Atnaach. De vijfde consonant is נ, nun. De zesde consonant is ו, waw. Het vocaalteken in het midden van deze consonant is Soereq, een oe-klank. De transcriptie is: b<sup>e</sup>t<sup>w</sup>oo<sup>k</sup>ee<sup>n</sup>w<sup>oe</sup>.

Het Hebreeuwse woord bestaat uit twee delen. Er is de Praepositie (voorvoegsel) ב met als betekenis "in". Het volgende deel תוכנו is een substantivum van de stam תוך (t<sup>aa</sup>w<sup>è</sup>k) masculinum singularis status constructus met suffix eerste persoon pluralis. De betekenis van dit woord is: "in ons midden". Deze vorm komt slechts op vier Bijbelplaatsen voor behalve in onze tekst, namelijk ook in Genesis 23:6 (bij de begrafenis van Sarah) en in Jozua 22:19 en 31 (bij de verdeling van het land Kanaän onder de stam van Ruben en Gad en de halve stam van Manasse). Zie verder Spreuken 4:21; 5:14-15; 8:20; 17:2; 22:13; 27:22. Bij de laatste twee Bijbelplaatsen is dit woord negatief gekleurd en vanzelfsprekend ook hier in onze tekst. Bij de andere plaatsen in het Bijbelboek Spreuken blijkt dat het bij de positieve betekenis van dit woord aankomt op het binnenste van het hart, het midden van de gemeente, het recht en de familie.

### כיס

De eerste consonant is כ, kaf. In het midden van deze consonant is als schriftteken een Dagesj lene gevoegd om een harde uitspraak te verduidelijken. Het vocaalteken onder deze consonant is Chireq, een i-klank. Bovendien is het accentteken tussen deze en de volgende consonant Mercha, die een verbinding met de volgende consonant aangeeft. De tweede consonant is י, yod. De derde consonant is ס, samech. De transcriptie is: k<sup>i</sup>ys.

Dit woord is een substantivum masculinum singularis en betekent zak waarin geld gedragen werd; buidel; beurs; ons woord portemonnee. Oorspronkelijk is het een buidel waarin de Babylonische koopman zijn stenen bewaarde die min of meer nauwkeurig het gewicht aangaven. Overigens komt dit woord zesmaal in het Oude Testament voor waarvan driemaal in het Bijbelboek Spreuken. Dit zijn de volgende Bijbelplaatsen: Deuteronomium 25:13; Spreuken 1:14 (onze tekst); 16:11; 23:31; Jesaja 46:6; en Micha 6:11.

De Bijbelplaats uit Deuteronomium 25:13 is belangrijk mede met het oog op het volgende woord, omdat God in Zijn wet eist dat, in tegenstelling tot de Babylonische koopman, Zijn kinderen geen tweeërlei weegstenen in hun buidel mochten hebben, een grote en een kleine. In min of meer dezelfde woorden wordt deze Bijbelplaats herhaald in Spreuken 16:11 waarin Salomo duidelijk maakt dat een rechte waag en weegschaal des HEEREN zijn en dat alle weegstenen van de buidel Zijn werk zijn. De Bijbelplaats uit Spreuken 23:31 spreekt over "beker" en herinnert aan Genesis 44:2, hoewel daar een ander woord gebruikt wordt. In Jesaja 46:6 wordt dit woord negatief gekleurd. Dat geldt ook voor Micha 6:11 waarin de profeet benadrukt dat hij niet rein voor God kan

zijn met een goddeloze weegschaal of met bedriegelijke weegstenen. Zijdelings herinneren we ook aan de vijf gladde stenen uit de beek die David uitkoos om deze naar de reus Goliath te slingeren (1 Samuël 17:40).

אֶחָד

De eerste consonant is א, aleph. Het vocaalteken onder deze consonant is Segol, een è-klank. De tweede consonant is ח, cheth. Het vocaalteken onder deze consonant is Qameets, een aa-klank. De derde consonant is ד, daleth. De transcriptie van dit woord is <sup>e</sup>ch<sup>aa</sup>d.

Dit woord is een cardinalium (hoofdtelwoord) masculinum singularis en betekent: “één”. Waarom staat hier één en niet twee of meer? Het belang hiervan hebben we bij het vorige woord aangegeven, namelijk dat Israël geen twee of meer weegstenen in hun buidel mocht hebben volgens Deuteronomium 25:13 en Spreuken 16:11 of ze moeten de vloek van God over zich afroepen. Het woord komt in het Bijbelboek Spreuken alleen hier voor.

הִיָּה

De eerste consonant is ה, yod. Het vocaalteken onder deze consonant is Chireq, een i-klank. Het accentteken onder deze consonant is een Paseq, een zogenaamde verticale streep, die het te snel uitspreken van elkaar opvolgende consonanten of woorden moet verhinderen. De tweede consonant is ה, he. Het schriftteken onder deze consonant is Sjewa mobile, een e-klank. De derde consonant is wederom ה, yod. Het vocaalteken onder deze consonant is Segol, een è-klank. Het accentteken onder deze consonant is ole wyored. De vierde consonant is ה, he. De transcriptie is: y<sup>h</sup>e<sup>y</sup>e<sup>h</sup>.

Dit woord is afkomstig van het verbum הִיָּה, haiah. Het is een imperfectum in de qalvorm derde persoon masculinum singularis. De woordstam heeft vele betekenissen en komt in het Oude Testament heel veel voor maar de meest voorkomende betekenis is “zijn”.; in ons geval dus: “is” of “zal zijn”. In het Bijbelboek Spreuken komt deze woordvorm behalve in onze tekst ook voor in Spreuken 3:26; 12:8; 14:23,26; 26:5; en 29:21 met in alle Bijbelplaatsen ongeveer dezelfde betekenis, al is dat soms negatief gekleurd.

לְכֻלָּנוּ:

De eerste consonant is ל, lamed. Het schriftteken onder deze consonant is Sjewa mobile. Deze consonant is een Praepositie of voorzetsel. De tweede consonant is כ, kaf. Het vocaalteken onder deze consonant is Qibboets, een oe-klank. De derde consonant is wederom ל, lamed. Het schriftteken in deze consonant is Dagesj forte ten teken dat er in dit geval een ל is weggevallen. Het vocaalteken onder deze consonant is Qameets, een aa-klank. Het schriftteken naast het vocaalteken is Meteg die gevolgd wordt door Sof passuq aan het einde van de versregel. De vierde consonant is נ, nun. De vijfde consonant is ו, waw. Het vocaalteken in de laatste consonant is Soereq, een oe-klank. Het laatste schriftteken is Sof passuq, : het zogenaamde Pausa-teken als aanduiding van het einde van dit vers. De transcriptie is: l<sup>e</sup>k<sup>oe</sup>ll<sup>aa</sup>nw<sup>oe</sup>.

Deze woordvorm is een samengesteld woord. We onderscheiden de eerste ל. Dat is een Praepositie en betekent “voor”. In de tweede plaats is כָּל een Substantivum masculinum singularis status constructus en betekent “allen”, “geheel”. Omdat erna een suffix eerste persoon pluralis volgt, wordt dit Substantivum verbogen tot כֻּלָּנוּ en betekent het geheel dus: “voor ons allen”. Het Substantivum כָּל komt in het Bijbelboek Spreuken zesmaal voor, namelijk in Spreuken 13:7; 16:4; 26:10; 28:5; 30:30; en 31:12. Deze vorm komt slechts hier voor en in Maleachi 2:10.

### De schat aan Schriftuurlijke kennis.

OMDAT BIJ SPREUKEN 1:14 GEEN TEKSTEN VAN BETEKENIS ZIJN, SLAAN WE DIT ONDERDEEL OVER. We verwijzen naar onderstaande Uitleg en Toepassing.

### Uitleg.

1. UIT HET VOORAFGAANDE IS DUIDELIJK GEWORDEN DAT HET VOOR HET VERSTAAN VAN ONZE tekst belangrijk is na te gaan hoe een en ander te werk ging bij het werpen van het lot in het Oude

Testament in het algemeen en wat dat zegt over onze tekst in het bijzonder. We geven een en ander onder dit kopje weer en bij de Toepassing.

2. Hoe ging het eraan toe wanneer men in Israël het lot wierp? In wezen was het werpen van het lot een godsdienstige handeling waarbij men in het Oude Testament de enige en ware God aanriep opdat Hij Zijn beslissing zou openbaren. We kunnen daarbij denken aan Spreuken 16:33 waar Salomo duidelijk maakt dat weliswaar het lot in de schoot geworpen wordt maar dat het gehele beleid daarvan van de HEERE is. We kunnen ook denken aan Spreuken 18:18: *'Het lot doet de geschillen ophouden, en maakt scheiding tussen machtigen'*. Met andere woorden, het lot is slechts een middel tot het nemen van een beslissing. Want alleen de God van Israël neemt de beslissing.

3. Nu is het bijzondere dat in het Bijbelboek Spreuken de Naam van de Verbondsgod, HEERE, יהוה, Jahweh, wordt genoemd en niet de Naam van God in het algemeen, אֱלֹהִים, elohim. Wat wil dat voor onze tekst zeggen? In elk geval dat de raad van de misdadigers aan de zoon ten diepste godsdienstig gekleurd is al bedoelden zij hun verleidende woorden volstrekt seculier. In wezen gebruikten ze de godsdienst om de jongen over te halen tot misdadige praktijken en spanden ze huichelachtig God, Die de rok haat die door het vlees bevekt is (Judas, vers 23), voor hun moorddadig karretje. We zullen een gelukkig leventje hebben, zo verleiden ze de zoon alsof het achtste gebod niet bestaat en alsof God er geen rekenschap van eist. Niemand komt er achter, denken deze schavuiten. Samen zullen we alles delen. En hoe zal de zoon in zijn jeugd deze verleiding kunnen weerstaan anders dan door de vreeze des HEEREN?

4. Verscheidene commentaren wijzen erop dat deze benedeleden met elkaar een soort communistische afspraak hebben gemaakt bij wijze van een confederatie. Alles wat ze roven, desnoods ten koste van het bloed van hun prooi, stoppen ze in één pot waarin ook een soort reservekapitaal aanwezig is. Elk bendelid heeft een bepaald deel uit die gezamenlijke beurs, bijvoorbeeld tien procent wanneer er tien benedeleden zijn. "Na een geslaagde overval waarbij we samen lief en leed delen", zeggen deze rovers, "krijgt ieder hetzelfde deel. Je zult volwaardig met ons meedoen. We zullen de winst gezamenlijk delen." Voordeel van die methode is dat je in elk geval goed je best doet zoveel mogelijk buit binnen te halen en dat je een bepaalde band van solidariteit en kameraadschap met elkaar opbouwt. Wat ik begrepen heb, hebben bedoeïenen ook nu dezelfde methode. Het is in elk geval een bepaalde uitleg van onze tekst waardoor de bedoeling mogelijk duidelijker wordt; al geef ik die graag voor beter.

5. We herhalen verder wat we bij de exegese van vers 13 gesteld hebben in verband met de chiastische structuur in Spreuken 1:10-19. Zie onder 2a op pagina 310.

### Toepassing.

1. HOE GING HET WERPEN VAN HET LOT IN ZIJN WERK ONDER ISRAËL EN IN HET BIJBELBOEK Spreuken? Het werpen van het lot was niet alleen gebruik in Israël. Het kwam ook in het bijgelovige Midden-Oosten veelvuldig voor. Door het werpen van bepaalde voorwerpen zoals pijlen, stokken en stenen dacht men de wil van de heidense goden te kennen. Hoe dit in zijn werk ging, leert ons Ezechiël 21:21-23 waar de profeet spottend schrijft: *'Want de koning van Babel zal aan de wegscheiding staan, aan het hoofd van de twee wegen, om waarzegging te gebruiken; hij zal zijn pijlen slijpen; hij zal de terafim vragen, hij zal de lever bezien. De waarzegging zal aan zijn rechterhand zijn op Jeruzalem, om hoofdmannen te stellen, om den mond te openen in het doodslaan, om de stem op te heffen met gejuich, om stormrammen te stellen tegen de poorten, om sterkten op te werpen, om bolwerken te bouwen. Dit zal in hun ogen als een ijdel waarzeggen zijn, omdat zij met eden beëdigd zijn onder hen; maar hij zal der ongerechtigheid gedenken, opdat zij gegrepen worden.'*

1a. Dit gedeelte zegt ons dus, dat de koning van Babel aan de driesprong staat en niet weet of hij tegen Rabbath-Ammon of tegen Jeruzalem zal optrekken (zie Ezechiël 21:20). Wanneer hij de pijlen schudt, vliegt die eruit waarop "Jeruzalem" geschreven staat. Nu weet hij, na het raadplegen van de terafim of huisgoden en het nauwkeurig bezien van de lever van het offerdier, wat hij moet doen. Immers, de voortekens zijn gunstig en de godheid heeft zijn wil bekend gemaakt. Hij weet echter niet dat de God van Israël dit alles zo geleid heeft. Net zo min als dat de zeelieden aan boord van het schip waarop de profeet Jona reisde naar Tarsis, weg van Gods aangezicht, wisten waarom hen dit onheil met die grote storm was overkomen dan door middel van het werpen van loten. Maar door dit middel maakte God hen Zijn wil bekend, want *'het lot viel op Jona'*, zegt Jona 1:7.

2. Men heeft wel drie soorten van het werpen van het lot in het Oude Testament onderscheiden: het lot van voorspelling; het lot van raadpleging; en het lot van verdeling.

3. Voor het lot van voorspelling mogen we verwijzen naar Esther 3:7. Hier wordt beschreven hoe het lot geworpen wordt voor de boze Haman in het Perzische Rijk van koning Ahasveros, dat beslist over de ondergang van heel het Joodse volk, naar het zich laat aanzien, maar dat tenslotte uitloopt op de vernietiging van Haman en zijn handlangers, omdat de beslissing per slot van rekening niet in diens handen ligt maar in de handen van de God van Israël, Die gebruik maakt van de diensten van Esther en Mordechaï.

4. Voor het lot van raadpleging mogen we verwijzen naar Leviticus 16:8; Jozua 7:14-15; 1 Samuël 10:19-21, 14:41-42; en Jona 1:7.

4.1. Leviticus 16:8 verplaatst ons naar de Grote Verzoendag waar de zonden van heel het volk wordt verzoend. De hogepriester was daarbij een middel in Gods hand. Er waren twee bokken waar een keuze tussen die twee moest worden gemaakt. De ene bok zou worden geslacht, want die was voor de HEERE bestemd. De andere bok, Azazel, de zogenaamde weggaande bok, zou al de ongerechtigheden van het volk dragen en werd heen gezonden in de woestijn om op die wijze aan te geven dat God al de zonden en schuld van Zijn volk van dat jaar had weggenomen. De Grote Verzoendag moest jaarlijks worden gevierd.

4.2. Jozua 7:14-15 verplaatst ons naar de verovering van Jericho en de aanvankelijk mislukte overval op Ai. Deze mislukking had een oorzaak. Want Achan had gestolen uit de schatten van Jericho wat in wezen voor de HEERE bestemd was. Daarom was er een ban in het legerkamp van Israël. Hoe werd het ontdekt? Door middel van het lot: stam voor stam, geslacht voor geslacht, familie voor familie, en ten slotte man voor man. Zo viel het lot op Achan, de zoon van Charmi, de zoon van Zabdi, de zoon van Zerah, uit de stam van Juda. Inderdaad, God zorgt voor Zijn eigen eer, ook via het lot, en doet de ban uit het legerkamp weg door het bestraffen van Achan en zijn geslacht in het dal van Achor.

4.3. 1 Samuël 10:19-21 laat ons zien hoe Saul door de HEERE tot koning over Israël wordt gekozen via het lot. In wezen gebeurde dat op dezelfde manier als bij Achan; alleen nu in positieve zin. Want het lot viel op Saul, de zoon van Kis, uit het geslacht van Matri, uit de stam van Benjamin. 1 Samuël 14:41-42 laat ons hoe koning Saul op een eigengerechte wijze een gebod had uitgevaardigd dat de Israëlieten geen eten mochten nuttigen totdat ze de Filistijnen volkomen hadden vernietigd en beroofd. Hij deed dat echter zonder dat God hem daartoe had geboden. Vers 37 zegt dat God Saul niet had geantwoord. De zoon van Saul, Jonathan, de kroonprins, had dit gebod van zijn vader niet gehoord en had wat honing genuttigd waardoor hij gesterkt werd in het achtervolgen van de Filistijnen. Toen Saul merkte dat zijn voornemen niet lukte, liet hij het lot beslissen wat er de oorzaak van was. Toen viel het lot op Jonathan die volgens Saul de dood moest sterven. Maar het volk verhinderde dat.

4.4. Wat Jona 1:7 betreft, zie daarvoor onder 1a.

4.5. En voor het lot van verdeling mogen we verwijzen naar Jozua 13:1-21; 1 Kronieken 24:6-7, 31; 25:8-9; 26:13-14; Nehemia 10:34, 11:1; Spreuken 18:18. Genoemde teksten wijzen voornamelijk op verdeling van het land Kanaän onder de stammen van Israël onder Jozua door middel van het lot. Ook wijzen ze op de verdeling van de priesters in vier en twintig afdelingen; verdeling van de hoofden der Levieten; verdeling van de zangers voor de dienst in het huis Gods in vier en twintig afdelingen; verdeling van de tempelwachters. Dit alles gebeurde onder koning David door middel van het lot. Nehemia 10:34 verwijst naar het loten onder de priesters, de Levieten en het volk voor het offeren van het hout voor de tempel na de ballingschap. Nehemia 11:1 beslist via het lot wie er in Jeruzalem mag wonen en wie niet. Wat Spreuken 18:18 betreft, verwijzen we naar het gestelde onder punt 2 van de Uitleg.

4.6. Nieuwtestamentisch mogen we wat het lot van beslissing denken aan het feit dat bij de kruisiging van Christus het lot over Zijn kleding werd geworpen door Romeinse soldaten, die op deze wijze de Schrift in vervulling brachten (zie Psalm 22:19; Mattheüs 27:35; Markus 15:24; Lukas 23:34; Johannes 19:24). En ook aan het verkiezen van een apostel in de plaats van Judas tussen het dubbeltal Barnabas en Matthias middels het gebed tot God en het lot. *'En zij wierpen hun loten; en het lot viel op Matthias, en hij werd met gemene toestemming tot de elf apostelen gekozen'* (Handelingen 1:26).

5. Loten waren waarschijnlijk kleine steentjes waarop een naam, een woord of een zaak geschreven stond zoals ons “ja” of “neen”. We kunnen ook denken aan soort kiezelstenen. Het woord “lot” komt van een werkwoord dat “rollen” of “wentelen” betekent. Deze steentjes werden in een soort urn of ook wel in het bovenste deel van een kleed geworpen en wat dan als eerste zichtbaar werd bracht de beslissing. En deze onpartijdige beslissing was van God afkomstig. We mogen ook denken aan de urim en tummim, die de hogepriester bewaarde in zijn efod (een soort pull-over) op zijn borstlap. De efod liet het midden van de borst onbedekt en daar paste de borstlap precies in. Die borstlap was een stuk goed met daarin gouden kassen voor edelstenen. Wat de urim en tummim precies waren, weten we niet maar hoogstwaarschijnlijk waren het twee steentjes met daarop de woorden “ja” of “neen”. Nieuwtestamentisch mogen we wat dat betreft denken aan Openbaring 2:17 waar de opgestane en verhoogde Christus aan de gemeente van Pergamus schrijft: *‘Die oren heeft, die hore, wat de Geest tot de Gemeenten zegt. Die overwint, Ik zal hem geven te eten van het manna, dat verborgen is, en Ik zal hem geven een witten keursteen, en op den keursteen een nieuwen naam geschreven, welken niemand kent, dan die hem ontvangt.’*

6. Binnen de Christelijke Gemeente is het loten niet geheel afgeschaft.

6.1. Ik doel nu niet op allerlei vormen van waarzeggerij zoals horoscopen of het staat in de sterren geschreven en dergelijke meer, die naar Gods Woord en Wet ten strengste verboden zijn voor een gelovige. Dat zijn duivelskunsten en bedriegerijen van de vorst der duisternis waar we ons ver vandaan moeten houden!

6.2. Ik doel ook niet op de gedachte van de “loten der heiligen” of de “loten der apostelen” zoals in de Vroege Christelijke Kerk de gewoonte was en waartegen Augustinus in zijn Confessiones waarschuwt (VIII, 12, 19v.). Trouwens, dat gebeurt nog in een andere vorm. Men wil troost of de weg weten die God voorheeft, en men gebruikt daarvoor Gods Woord door het laten open vallen van de Bijbel om daaruit Gods wil te leren kennen. Maar wat gebeurt er wanneer de Bijbel open valt op een lege bladzijde? Of wanneer een Bijbelgedeelte juist die boodschap laat horen die je niet hebt begeerd? Mensen worden er door in verwarring gebracht.

6.3. Ik doel ook niet op allerlei loterijen, hetzij van staatswege of ook wel binnen een Christelijke gemeente; natuurlijk met het doel geld te verkrijgen voor de kas van verenigingen, zendingsprojecten of kerkgebouwen. Loterijen en zeker staatsloterijen spelen in op de hartstocht van mensen om met zo weinig mogelijke geldmiddelen zo veel mogelijke inkomsten te verkrijgen; om deze inkomsten dan te besteden, ja, waaraan eigenlijk? Naar mijn mening ontbreekt aan het organiseren van en meedoen aan loterijen elke Bijbelse en zedelijke grond. Geldgierigheid is een wortel van alle kwaad (1 Timotheüs 6:10). Het is zondig om geld te ontvangen waar je niet voor gewerkt hebt. Dat bevordert heb- en geldzucht.

6.4. Ik doel meer op een bepaalde vorm van verkiezing van ambtsdragers. De kerkenraad stelt een dubbeltal op voor een ouderling of diaken. De gemeenteleden worden verzocht dit dubbeltal in het gebed op te dragen aan Gods genadetroon. Op een bepaalde datum wordt de Naam des HEEREN aangeroepen. Vervolgens kunnen de stemgerechtigde leden van de gemeente uit het gestelde dubbeltal kiezen door middel van schriftelijke stemming via gesloten stembriefjes. Wanneer een bepaald persoon de meerderheid op zijn persoon behaald heeft, is hij daarmee verkozen. Deze gesloten stembriefjes kun je beschouwen als een vorm van loten. Je leest in het Nieuwe Testament niet dat zo’n verkozen broeder voor het ambt bedankt!

7. Binnen de Christelijke Kerk zal alles eerlijk en naar Gods Woord hebben toe te gaan. Als het goed is, heerst daar niet het recht van de sterkste, een bepaalde confederatie en communisme, maar een Geestelijke gemeenschap, dat wil zeggen: gemeenschap met de Heilige en gemeenschap onder de heiligen, gewerkt door de Drieënige God om Christus’ wil. Daar beslist niet het lot, al kan het soms in uitzonderlijke gevallen nodig zijn dat er gestemd moet worden om tot een beslissing te komen; maar dan altijd in de wetenschap dat het gehele beleid daarvan van de HEERE is. Per slot van rekening zullen al Gods kinderen zalig worden, niet door loting maar door de Heilige Geest vanuit Gods welbehagen door de verlossing die in Christus Jezus is. *‘Opdat het zij, gelijk geschreven is: Die roemt, roeme in den HEERE’* (1 Korinthe 1:31). Daar werken we niet om loon of een buidel. Daar is *‘God ons Loon, zeer groot.’* (Genesis 15:1). Daar weten wij net als Paulus: *‘Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de HEERE, de rechtvaardige Rechter, in dien dag geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen, die Zijn verschijning liefgehad hebben.’* (2 Timotheüs 4:8)